

СИРОЖИДДИН САЙИД

КЎКСИМДАГИ ЗАНГОРЛАРИМ

Шеърлар

ТОШКЕНТ «МАЪНАВИЯТ» 2004

«Кўксимдаги зангорларим» – шоир Сирожиддин Саййиднинг янги шеърларидан тузилган туплами. Бу китобида ҳам у ўзи сув ичган дарёлар, гул узган чаманларию тоғу даштларига содиқ қолади. Шоирнинг шеърлари кўнгил мактабида кўнгил сабоқлари жараёнида дунёга келган. Ҳаёту тирикликнинг мангу мавзулари – меҳру муҳаббат. Ватан, барча инсоний кечинмалар унинг шеърларида оҳангларга айланади. Бу камтарона назмий гулдастаси ҳам, Сиз, азиз ўқувчиларга манзур бўлади деган умиддамиз.

С 4702620204–11 32-03
М25/04/–04

© «Маънавият», 200

СЎЗ ЙЎЛИ

Зим-зиё кечалар – сиёҳдонларим,
Сомоним қайдаю қайда донларим?

Яшил адирларим тепа бўлдилар,
Қирларим энкайиб қапа бўлдилар.

Кутиб қолаверди мени туш кўриб
Бир лойшувоқ уй ҳам бир ёғоч сўри.

Ўриклар баҳорда гулин тўккандай,
Ўтинлар ўчоқда кулин тўккандай,

Мен шундай тўкилиб, олислаб кетдим,
Бир сўз айтолмайин сўз излаб кетдим.

Бунда – бир муштипар, бир ғариб тандир,
Менинг ҳаётимга тополмай тадбир,

Қараб қолаверди йўлларимга зор,
Изимда синглимнинг қирқ баҳори бор!

Оламда энг оғир – Сўзнинг йўлидир,
Бу – тўкилиш йўли, кузнинг йўлидир.

Бу йўлда не ранжким кўрмиш жонларим,
Энг аввал тортмишлар қадрдонларим.

Бориб бағрим очай тандир қўрига,
Бошим қўйиб йиғлай ёғоч сўрига.

Қанча соғинчларни дилларим ичди,
Бир шеър ҳижронида йилларим кечди...

2001

СОҒИНЧ ТОРЛАРИ

(Муаллимларга)

Боқсам йилларимнинг сардафтарига
Сиз мудом камтару хоксор тургансиз.
Менинг юрагимнинг кабутарига
Ватан деган сўзни хатлаб берган Сиз.

Куёшдан заррин ҳам зарҳалларига,
Боқсам у йилларнинг саҳарларига:
Менинг энг мунаввар, гўзал онларим —
Она деган сўзни ёзган тонгларим.

Биз кетдик — севинчу қувончларингиз,
Фасллар, кечаю кундузлар бўлиб.
Қолмиш ортимиздан кўзёшларингиз
Мақтаб томи узра юлдузлар бўлиб.

Шарҳлаб бермоқ учун меҳнатингизни —
Сизнинг бир соатлик заҳматингизни,
Қирқ минг чироғ билан кўп шамлар керак,
Қирқ баҳор яна қирқ кўкламлар керак.

Илму эзгуликдан зиналар тиклаб,
Ҳар ўғил — болангиз, ҳар қиз — қумрингиз,
Ўтдингиз дафтару китоб қўлтиқлаб,
Дарсу сабоқларда кечди умрингиз.

Боқсам у йилларнинг сарҳадларига,
Бирдан қайтгим келар саҳарларига.
Соғинч торларини чертар дилларим,
Муаллималарим, муаллимларим.

Бугун Жаҳонгирлар мактабга борар,
Меҳр чироғидир қароғларингиз.
Оламда энг улуғ, камтарин зотлар,
Ҳеч қачон ўчмасин чироғларингиз.

2001

ВАТАН ДЕСАМ...

Бу диёрнинг айвонлари нурга талош,
Бу диёрнинг кайвониси ою қуёш.
Ватан десам кўзимда ёш, юзимда ёш,
Кўзга суртай нонларини, нонларини.

Тирикликнинг заҳматлари, тақдирлари,
Ҳаётининг бор ҳикмат ҳам талбирлари,
Эй, онамнинг тупроққина тандирлари,
Иситгансиз жонларини, жонларини.

Ким Ватанни зар тўнига енг этмишдир,
Ким бағрини осмонлардай кенг этмишдир.
Яратганнинг ўзи бугун тенг этмишдир
Асрларга онларини, онларини.

Бир суворий келмоқдадир – Бобурми ё?
Ҳиротми ё, Ҳиндистонми ёки Кўнё,
Кўриб келди, бундан сўнг ҳам кўрсин дунё
Султонлари, хонларини, хонларини.

Бу диёрнинг айвонлари нурга талош,
Бу диёрнинг кайвониси ою қуёш,
Ватан десам кўзимда ёш, юзимда ёш,
Кўзга суртай нонларини, нонларини.

Нечун ўтмоқ ҳасад экиб умрларга,
Дилни ўраб ғараз, риё – кўмирларга?
Ҳаяас қилиб яшанг улуг Темурларга,
Эл билгайдир шонларини, шонларини.

2001

НАВРҶЗОНА

Дил дилга сафар тутди,
Эл элга назар тутди,
Ой йилга саҳар тутди.
Наврӯз келди оламга —
Кўк ерга хабар тутди.

Ай, менинг кутганларим,
Кўзимга суртганларим,
Кўрклигим — куртакларим,
Новдаларда уйғониб,
Оламни туртганларим.

Дил дилга тор бўлгайдир,
Эл элга ёр бўлгайдир.
Бу — навбаҳор бўлгайдир.
Менинг дафтарларим ҳам
Бинафшазор бўлгайдир.

Гул, райҳон исли диёр,
Бугдой нон исли диёр,
Ширмой нон исли диёр,
Осмонлар эркалаган,
Ой, қуёш юзли диёр.

Менинг порлоқ эшигим,
Улуғим ҳам кичигим,
Айвонингда эшитдим:
Онам сувлар сепганда
Япроқ ёзган бешигим.

Нур ўйнар танга-танга,
На армон жон ва танда.
Асал, новвот ҳам қанддай
Фарзандларинг туғилар —
Ҳар бири бир Ватандай.

2002

СЕВИНЧ

Сўқмоқлари қуёш томон,
Ой гомон чопган юртим,
Тупроғидан авлиёлар
Ой, қуёш топган юртим.

Ўхшаб турган ботирларга,
Бу тоғлар ҳам адирларга,
Зарбоф-зарбоф кечалардан
Чопонлар ёпган юртим.

Қувнаб — айтган байтларимдан —
Қумрилари лабларимдан,
Кийиклари қошлариму
Кўзларимдан ўпган юртим.

1999

ДИЛБАНДЛАР

Сиз элнинг тиллоси, тойгиналари,
Тиниқ жилғалари, сойгиналари.
Ота-онангизнинг асал, қандисиз,
Юртнинг қуёшгина, ойгиналари.

Ҳаёт мангу бедор — огоҳингиз у,
Сиз яйраб ўсгувчи қучоғингиз у.
Дунёлар яратар нигоҳингизу,
Қаро қошингизнинг ёйгиналари.

Битта кулгунгизга умрлар кетар.
Қанча қуёшлару қамарлар кетар.
Мен сизни ўйласам — жимирлаб кетар
Қалбимнинг энг иссиқ жойгиналари.

Ҳали капалакдан қанот изларсиз,
Кўзmunчоққа боқиб, новвот изларсиз.
Бу чаман сизники, асли сизларсиз
Ўзбекнинг энг катта бойгиналари.

2002

АСРБЕК

Аср билан туғилганлар
Осмонларга тенг бўлсин,
Ҳар ўғлони бул Ватаннинг
Султонларга тенг бўлсин.
Аср янглиғ умр берсин
Асрбекка юз йиллар,
Улғайсину Алпомишдай
Полвонларга тенг бўлсин!

1.01.2000

БУ – СЕНИНГ УЙИНГДИР...

Баъзан боғларимни
Чулғар хавотир,
Баъзан Ер шаридан
Оғирдир ўйим.
Олам – бир осмон,
Бир обу ҳаводир,
Бу – сенинг уйингдир,
Бу – менинг уйим.

Бу дашту далалар,
Боғлар ҳам мендан,
Бу тупроқ – бугдой бўй,
Ҳандалак бўйим.
Сенинг кўксингдаги
Доғлар ҳам мендан,
Бу – сенинг уйингдир,
Бу – менинг уйим.

Сен Ватан дейсану
Порлар юзларинг,
Менинг юртим ҳам ўз
Рангу рўйимдир.
Талпиниб келгувчи
Ўғил-қизларинг –
Бу – сенинг уйингдир,
Бу – менинг уйим.

Сенинг осмонўпар
Биоларингдан
Силкинди менинг ҳам
Чинордай бўйим.
Дарз кетди менинг ҳам
Минорларимга,
Бу – сенинг уйингдир,
Бу – менинг уйим.

Балъзан назар солсанг
Ўзга юртларга,
Бағри тўлиб ётар
Олов, дудларга.
Одамзот кетмоқда хор,
Уюм-уюм,
Бу – сенинг уйингдир,
Бу – менинг уйим.

Менинг ука-синглим
Сенга ҳам ука.
Синглинг тўй қилса гар –
Менинг тўйимдир.
Замин – қон-қардошлар
Йиғилган ўлка,
Бу – сенинг уйингдир,
Бу – менинг уйим.

Менинг ҳам шахримнинг
Кўксида доғлар,
Узмоқчи бўлдилар
Башлаган куйим.
Денгизлар ортидан
Боқдингми бир бор:
Бу – сенинг уйингдир,
Бу – менинг уйим.

Дунё томи узра
Нурли ҳалқалар,
Тинчлик – эрмак эмас
Ва ё бир ўйин.

Айтсалар бирлашиб
Давлатлар, халқлар:
Бу – сенинг уйингдир,
Бу – менинг уйим.

Мен йироқ кетсам гар,
Ўргангай онам,
Сенинг ҳам волиданг
Йиглагай юм-юм.
Оналар интизор турган
Шу олам –
Бу – сенинг уйингдир,
Бу – менинг уйим.

2001, 11.09 – 4.10.

ИНСОН

Бир қўлда қуролу
Бир қўлда Қуръон,
Сен қандай манзилга кеб қолдинг, инсон?
Қасри бунёдингни барбод айласанг,
Билиб бўлмаса гар –
Қайсинг мусулмон.

Бир қўлда қуролу
Бир қўлда Инжил,
О, инсон,
Энг аввал ҳалдингни билгил.
Бир-биринг айласанг гар хонавайрон,
Билиб бўлмаса гар –
Қайсинг носарон.

Лекин жаҳолатнинг миллати булмас,
Разолатнинг дину элати бўлмас.
Буни тан олгайдир Ҳилол, Хочинг ҳам,
Сўра, йиғлаб айтар тўку очинг ҳам.

Сени яратганда қудрату кучин
Кўрсатиб, Яратган кўп карам қилган.

Унутма,
Энг эзгу амаллар учун
Сени Ер юзида мукаррам қилган.

2001

* * *

Менинг шеърим нима?
Қалдирғоч оҳи.
Майсадек синглимнинг
Шабнам нигоҳи.

Отам қуриб кетган
Уй синчларидир.
Онамнинг қирқ йиллик
Соғинчларидир.

Қанча боғ дилимдан
Кўчар-да кетар.
Қалдирғоч ҳам бир кун
Учар-да кетар.

Шеърим балки севги
Сатрларидир.
Беор санамларнинг
Атирларидир.

Баланд пошналарга
Санчилган кабоб.
Ҳарир кўйлақларга
Ўралган сароб.

Она, бошим қўяй
Изларингизга.
Ажинлар экдим мен
Юзларингизга.

Не топдим дунёдан
Айтиб тарона?
Сўзга ўгил бўлдим,
Сизга бегона.

Айтинг, бу лолазор
Қирни не қилай?
Кўнгил – бу меҳрсиз
Ерни не қилай?
Ёмғирли кунларда
Сизга бир калиш,
Патак бўлолмаган
Шеърни не қилай?

2001

СУРХОННИНГ ҚАНТАК ЎРИГИ

Барглар аро олтин-олтин
Ой томади.
Сўримизга кечалари
Бол томади.

Болалигим, соғинчларинг
Олдир сенинг.
Болишимда сўлақларим
Болдир менинг.

Мен шоҳ эдим бир боғ қизу
Ҳам арига.
Сени териб бердим Гулнор,
Гулпарига.

Етар эди уларга бир
Имогинам.
Меҳр эди бу дунё ҳам
Момогинам.

Тилло дейми сени ёки
Тилложонми?
Қантак ўрик, энди сен ҳам
Бир армонми?

Сўримизга кечалари
Ой томади.
Ортга боқсам, юзларимни
Сой қўмади.

Қантак ўрик, қайда қолди
Кўнгилларинг,
Гулкезларинг, гулюзларинг,
Гулқизларинг?

Ўз боғидан кимки тонди,
Ўсал бўлди.
Сени тотган қизлар бари
Асал бўлди.

2001

ТУҒИЛГАН ЕР

Қуёш сизмас ҳовлига,
Томлар узра йўли бор.
Зардолингнинг болида
Қизчаларнинг тили бор.

Ҳар бир сўринг, ҳар кўчанг
Момоларимдай ўйчан.
Бобомдайин букчайган
Токларингнинг бели бор.

Мен босганча манглайим,
Қўлим билан тингладим.
Дилим билан англадим:
Тошларингнинг дили бор.

Чўнтақларим – хаёллар,
Ичи тўла шамоллар.
Уларда алифболар,
Дарслиқларим пули бор.

Мактаб боғи яйрайди,
Дафтаримга қарайди.
Ҳар бир барги сайрайди,
Боғининг булбули бор.

Дилда недир улғаяр.
Шоир бўлиб кетсам гар,

Бунга шу дашту қирлар,
Осмонларнинг қўли бор.

Ҳали қанчалар ҳижрон
Мени қилгайдир меҳмон.
Юзингизда, онажон,
Ёмғирлари, сели бор.

Мен юрсам-да йироқда,
Ҳар баҳор бир фироқда,
Дилимнинг шу тупроқда
Очилгувчи гули бор.

2002

ҚИРҚ БАҲОР РИВОЯТИ

Кўҳна дўстларингдай кўкда ой, қуёш,
Қирқ ёш, соғинчмидинг ва ёким бардош?
Ярми иссиқ, ярми совуб қолган ош,
Сойми, соҳилми ё сайҳонми, қирқ ёш?
Бари бир-бирига ҳайронми, қирқ ёш?

Сен тонг деб кутганинг шом чиққандайин,
Ўрган арпаларинг хом чиққандайин,
Ҳам тинган ёмгиру ҳам чақиндайин,
Ранги сал униққан кўйлагим, қирқ ёш,
Эрта нелар дея ўйлагум, қирқ ёш?

Ярми оқ, ярмиси зангор тепалик,
Унда гулхан ёнар. ёни – капалик.
Бир йўлчи отланар – қундуз телпаклик,
Бир тунда зор-маҳзун бўлганим, қирқ ёш,
Қирларда қолганим – гулханим, қирқ ёш.

Изҳор дейинмикин ва ё изтироб.
Севинчми, саодат, севгими, сароб?
Ярим кўнглим обод, ярмиси хароб,
Яшил ҳам заъфарон кўкларим, қирқ ёш,
Ичи тўла ҳижрон тўпلامим, қирқ ёш.

Бу – бир кенг саҳрода қолган пайтдаин,
Армон, қушларингга не деб айтайин?
Олдга юрайми ё ортга қайтайин?
Менинг висолим ҳам фироғим, қирқ ёш,
Шабнамга фарқ бўлган қароғим, қирқ ёш.

1999

АЙВОНДАГИ МУСИЧА

Нега ҳофиз бўлмагансан, мусича,
Шу беҳаё нағмаларнинг кўзича?

Қодирийни кўриб келган қушдайсан,
Сен – Кумушнинг юрагига ўхшайсан.

Мўлтир-мўлтир қарайдирсан боғларга,
Чувалашиб юрган майна, зоғларга.

Ёркентлардан етиб келган хатмисан?
Ё Фурқатдан ёдгор қолган дардмисан?

Олам қанча алам кўрган, ғам кўрган,
Сенинглайин хоксор қушни кам кўрган.

Каломингда бўлмас эди нуқсонлар,
Балки ибрат олар эди инсонлар.

Бизнинг тилда гапирсайдинг, нетардинг?
Бир ўзбекча ашулалар айтардинг.

2002

НАВОИЙ ТУФИЛГАН КУН

Ҳар кўнгил ишқ ичра пок
тийнат бўлар кундир бу кун,

Битта сўз олам аро
зийнат бўлар кундир бу кун.

Тийра дунёга зиё сочгай
мунаввар бир исм,

Бир исмдан бир улус
миллат бўлар кундир бу кун.

2002

ТО НАВОИЙ БОР...

Биз Навоий боғининг боғбонимиз,
Боғбондирмиз, вале меҳмонимиз.

Бул – «Насойим ул муҳаббат» боғидир,
Беш асрким биз бу боғ ҳайронимиз.

Қанча меҳмон ўтди, лек мезбон ўшал,
Барча меҳмон ичра биз нодонимиз.

Мир Низомиддин Алишер, яъниким
Сўз аро осмонимиз, уммонимиз.

Тил – «Ҳазойин ул маоний»дан келур,
Бошланур шундан адаб карвонимиз.

Паст эрурмиз билмасак ул зотни гар,
Қанча юксалган билан қўрғонимиз.

Не хавотир ичра эл шоирлари,
Гар савол этгай букун султонимиз.

То Навоий бор – муҳаббат дилдадир,
Сўлмагай ҳаргиз кўнгил бўстонимиз.

Шул исмдан юрт аро юз минг умид,
Шул исмдан нурланур давронимиз.

Қадр этайлик нону туздай ҳар сўзин,
То ризо бўлгай улуғ мезбонимиз.

2002

НАВОЙНИ ҶҶИШ

(Нутқ)

Ҳар бир калла,
Ҳар бир бош
Жаҳолатдан қурқиши керак.
Ҳар бир бола, ҳар бир ёш
Навойни ҷқиши керак.

Ҳар бир ота,
Ҳар бир мўсафид
Умр ҳикматларин кўрсатиб,
Нафс арқонларин қирқиши керак,
Фарзандлари, набирасига
Навойни ҷқиши керак.

Бир болага – бутун мамлакат,
Баъзан эса қирқ киши керак.
Бешиклардан тушиб болалар
Навойни ҷқиши керак.

Сиз дейсиз: Йўл топиши керак,
Уй қуриб, пул топиши керак,
Йўқ-йўқ, у ор қилиши керак,
Навойни ҷқиши керак!

Самарқанду Бухоро, Термиз
Тўйларида барчамиз жаммиз.
Бизлар ахир кимлардан каммиз?!
Элга олам олқиши керак,
Оламга тик боқиши керак,
Навойни ҷқиши керак!

Берунийлар, ибн Синолар,
Улуғбеклар, Бобур Мирзолар
Қуриб кетмиш қандай бинолар!
Ёш кўнгиллар қалқиши керак,
Навойни ҷқиши керак!

Ватан азал битта Ватандир,
У биз учун сулмас чамандир.
Шул сабабдан бола чоғлардан,
Майса чоғлар, лола чоғлардан
Ўзни уриб, юлқиши керак,
Навоийни ўқиши керак,
Дилга недир юқиши керак!

2002

ТАРИХ

Ҳали Бобур олисда,
Бобур унда ёш маҳал.
Ҳали ғариб Ҳиндистон –
Қурилмаган Тожмаҳал.

Само – сўнгсиз хавотир,
Тийрамоҳ – тийра лашкар.
Темурийлар чинорин
Барглари сийраклашган.

Мироншоҳ йўқ. Улуғбек
Самарқандда қўйилган.
Бадиуззамон қайда?
Мўмин Мирзо сўйилган.

Нечун Ҳирот устида
Осмон қаро, ой қаро?
Ҳадичабегим дилгир,
Уйғоқ ётар Бойқаро.

Салтанат – ранги аста
Сўнаётган жавоҳир.
Олтмишга кирмоқдалар
Мир Алишер Навоий.

2002

ОНА ЮРТ

*Она юрт Узбекистон
Олтинга топилмагай.*

Ш. Ж.

Баланд-баланд тоғларда
Бекорларга қор бўлмас.
Чирқираган полапон
Бежиз бир кун сор бўлмас.
Бўталари изидан
Келмаса гар нор бўлмас,
Юртинг — сенинг юзингдир,
Юртнинг ўзи бор бўлмас.

Оламга боқ — қанча боғ,
Қанча гулу чамандир.
Бир томони Чин-Мочин,
Бир томони Ямандир.
Бир жисм — жону тандир,
Ватан битта Ватандир,
Қаён борсанг — онангдай
Йўлларингга зор бўлмас.

Ўзингники шу гулшан
Ё куйинсанг ё суйсанг.
Дил кўзига жойлаштир
Ҳиллоларин «ё» син сан,
Атлас либос бир ёрнинг
Зулфларига осилсанг.
Бу дунёда бўйнингга
Бундан гўзал дор бўлмас.

Оқ ҳавога бурканмиш
Ариқларнинг бўйлари.
Соғинч бўлиб таралмиш
Сингилларнинг ўйлари.
Бунда — кўнглинг тўйлари,
Бунда — кўнглинг куйлари,
Терагингдай ёр бўлмас,
Толингдай дилдор бўлмас.

Ном қолдирсанг, изингдан
Шавкат ҳам шаън қолдирсанг.
Тупроғига орингни
Сен тан-батан қолдирсанг,
Ҳар бир ўғил-қизингга
Эрку Ватан қолдирсанг,
Мардлар минган отларинг
Номардларга хор бўлмас.

2001

ДЕҲҚОН МАДҲИЯСИ

Тун чоғида томингга
Томчилаган ёмғирдир.
Бир томчиси — севинчу
Бир томчиси — оғриқдир.
Дастасига сигмайин
Ерни кўмсар кетмонинг,
Умринг — дашту далангнинг
Меҳнатлари оғирдир.

Чопонингда тупроғу
Заҳматларнинг иси бор.
Юзларингда — минг ташвиш,
Қисматларнинг изи бор,
Одам Атодин қолган
Ҳикматларнинг изи бор,
Бу ҳикматни билмаган —
Ўз юртига сағирдир.

Ким ўйлади оламини,
Сен ўйладинг далангни.
Даланг бирлан ўтказдинг
Ёмғир, селу жалангни,
Бозорларга кўз тикдинг
Ўқитолмай болангни,
Тақдир — гоҳ кўю кўзи,
Гоҳ сут бермас тарғилдир.

Пайкалларга ўтидан
Базм бергай куёшинг.

Бу бир қизгин базмким,
Синалгайдир бардошинг,
Кетмон – сенинг йўлдошинг,
Еринг – сенинг дилдошинг,
Терларинг шароб булгай,
Кук чойларинг чоғирдир.

Тупроқ билан дардлашмоқ
Бу – қадимий бурч, шараф.
Сен-чун асли бу даврон,
Сенга бўлсин бу шараф.
Ким етишди, ким етди,
Ким бўлмади мушарраф,
Ўзбекистон, онажон,
Мангу иссиқ бағирдир.

2002

ШАМ

Шафоат Раҳматулло Термизийга

Менинг муҳаббатим – тупроғимдадир,
Тупроқ кўчмас бўлур, мен ҳам кўчмайман.
Бир жуфт қалдирғочим қароғимдадир,
Улар учиб юрар, мен-чи, учмайман.

Асли мушкул ишга мен кўнгил қўйдим,
Умримни гоҳ хаёл, гоҳ тушга йўйдим.
Сўз ичра кўкариб, сўз ичра куйдим,
Ўздан кечдим, лекин сўздан кечмайман.

Ёшлик ўтди кетди – ул оппоқ тулпор,
Ундан қирлар аро қолмиш оқ ғубор.
Юзларинг лолага ўхшарди, эй ёр,
Гулгун шаробингдан энди ичмайман.

Гарчи хасдан баланд, касдан камдирман,
Дўстим, сенга ёндош қувонч, ғамдирман.
Термизий бободан қолган шамдирман,
Минг йил пуфласанг ҳам асло ўчмайман.

2002

УЙҒОҚ ЙЎЛЛАР

Тошкентдан Сурхонгача,
Хоразм, Қўқонгача
Чироқлар кетар қатор,
Йўллар. манзиллар бедор.
Олам — сўнгсиз сукутда,
Донг қотган мусофирлар.
Ухламайди бу юртда
Шоирлар ва шофирлар.

2002

ЧУМОЛИГА ҲАЗИЛ

Бу дунёда фақат меҳнат,
Заҳматни билган чумоли.
Онам ёлган кулчаларга
Илашиб келган чумоли.

Юрган эдинг уйимизда,
Гоҳ тому гоҳ сўримизда.
Қавминг сени излар ҳали,
Тополмайин йиғлар ҳали.

Зерикдингми турмушингдан,
Қочдингми ё юмушингдан?
Бўйнимда жонинг уволи,
Тошкентга келган чумоли.

Сени нима қилсам экан?
Кошки ўзим билсам экан.
Элтайми боғ, гулзорига,
Ё мардикор бозорига?

Сен ўқишга киролмайсан,
Асло вазир бўлолмайсан.
Дунёнинг ожиз саволи,
Тошкентга келган чумоли.

Ростин айтсам, қотди бошим,
Ош бўлмас ҳеч еган ошим.

Яхшиси, кет маконингга,
Жўнатайин Сурхонингга.

Ширинликлар, мойлар қўйсам,
Сени ипсиз бойлаб қўйсам,
Жиянимнинг халтасига
Билинтирмай жойлаб қўйсам.
Бу ишларга бўлма ҳайрон,
Яхши боргил, чумолижон.

Сен кетдингу тоғдай ўсдим,
Кечир, агар кўнглинг буздим.
Мен сен ҳақда шеър ёзайин,
Сен ишлагин бориб, дўстим.

2001

КЎПЛАРДАН ҚОЛГАН КОВУШ

(«Афанди» газетаси учун)

Дунёйи дун ҳам гоҳо бир Афандига ўхшайди: гул сўрасанг мол беради, мол сўрасанг — чориқ тутади. Одамлари ҳам афандисифат: меҳнат қилгиси, жонини қойитгиси келмай нон егиси келади, нон егиси бор-у, ишлашни хоҳламайди. Шу сабаб бу ҳаётда қизиқ, ғалат ишлар рўй бериб турмоғи табиий. Шу сўзларни ёзаётиб, «Афандининг кўзёшлари» деган бир туркум қилсаммикин деб ҳам ўйланиб қолдим...

Бир пайтлар, Мирзо Бобур айтганларидек «йигитликнинг авонида» уззукун телефонда гаплашишни яхши кўрадим. Бунинг учун ўша даврларда энг машҳур «Гулистон» журнали идорасига келиниши, ёзувчи акамик Эркин Аъзамнинг кабинетига кирилиши керак эди. Телефонини кўп банд қилаверганимдан бир кун астойдил: «Жон ука, шу телефонни бўйнингга осиб юр!» деб ҳам айтган. (Унда ҳозирги инжа-нозик қўл телефонлар йўқ эди.) Хуллас, телефон ҳақида яна бир қизиқ ҳангома бўлган, уни кейин айтаман.

Ёзув-чизувга келсак — ҳажвий шеърларга унча лаёқатим йўқ. Мавлюно Завқий, Муқимийлардек қойилмақом қилиб ёзолганимда эди. Лекин, ҳаёт экан-да, баъзан бир ҳолат-

лар, кишиларни кўрганда ўз-ўзидан ҳазил-ҳузул нималар-
дир қораланиб қолади... Бинобарин, буларни шеър деб эмас,
қораламалар деб қабул қилгайсиз...

ДОНИШМАНДНИНГ КЎЗАСИ

Оҳ бечора кўза, вай бечора кўза,
Тош тушиб синдирган бечора кўза.
Тошга тушиб синган бечора кўза,
Оҳ бечора кўза, вай бечора кўза!

ОМАД

Дунёда кўл нарса омадга боғлиқ,
Гоҳ Тошмат, гоҳида Шоматга боғлиқ.
Майли, ҳар на қилсанг қилгил, Худойим,
Қилмагил ҳеч қачон номардга боғлиқ.

УМР

Журналист Абдулла Пулатовга

Деманг: умрдан баҳору ёзу куз ўтди,
Қин қолибди-ку!
Иш қолмаган бўлса ҳамки, Абдулло ака,
Тиш қолибди-ку!

АҲВОЛ

Оламда бир галат жонлар юрибди,
Ким тикка, ким эса ёнлаб юрибди.
Калта иштон киймиш бир даканг хўроз,
Шим кийган товуқлар донлаб юрибди.

БОЗОР

Бозор тўндан кириб яктакдан чиқар,
Ҳар хил гап соғ билан тентакдан чиқар.
Кўнгилда пул нима қилади, нодон?
Пул кўнгилдан эмас, чўнтакдан чиқар.

АҚЛ

(Андрей Вознесенскийдан)

Булбулнинг жигарин гар
Еса Ер аёллари,
Миялари ёришиб
Кўпаяр ақллари.

Бу ғалат дунёсида
Зоҳиру ботинлар кўп.
Булбуллар кам шул сабаб,
Ақлли хотинлар куп.

ЖОНЗОТ

Дуч келган ҳар чуқур асло жар эмас,
Сен бир жонзотдирсан, гарчи хар эмас.
Сен ўйлаганчалик кур эмас даврон,
Сен ўйлаганчалик замон кар эмас.

ИНСОН ВА ДУНЁ

Инсон умри оламда
ярқ этган бир товушдир,
Дунё надир — кўплардан
қолган эски ковушдир.

2002

«ТАЛАБАЛИК ОЧЛИК ДАВРИМ»

(Ҳазил)

Уч кундир оч яшайман
Термулиб қотган нонга.
Чўнтакнинг ҳам «қорни оч»,
Мадад беролмас менга.
Девордан жилмаяди
«Олтин талабалигим».
Қарайман, хўрсинаман,
Хўрсиниб қўяр қорним.
Стипендиянинг «қотили»

Ана, қирқ сўмлик туфли,
Бақрайганча қарайди
Менга даҳлиздан туриб.
Ял-ял ёниб курсдош қиз
– Кинога, – дейди, – юринг!
Кинога бало борми,
Қорни тўқ-да, аблахнинг!
Отам берган пулларнинг
Китоб олдим барига.
Кулбам мени сир тутар,
Яширгандай бағрига.
Суратимга қарайман,
Бир нарса деб бўлмайди.
Китоб – дўстдир, валекин
Китобни еб бўлмайди.
Таниш шоир келади,
Кўзойнаги ялтирар.
Баччағарнинг қорни оч,
Мени ғам босар баттар.
У ҳам кириб ўлтирар,
Англагандай ноламини.
Тор кулбада шеър ўқиб,
Сайр этгаймиз оламини.
Шеърят қанотида
Тоғлар, сойлар кечамиз.
Қотган нонни бўктириб,
Бирга чойлар ичамиз.
...Ярим тун, қўзғалару
– Яхши қол, – деб жўнайди.
Кўзойнаги ялтирар,
Осмон юлдуз ўйнайди.
Ўша кеча, тор ҳужра,
Фақиргина кўйлақда,
Шоирлик, талабалик
Тутинди ака-ука.

1977

ШЕЪРИЯТГА КИРИШ

Ҳар ким шеъриятга ҳар хил киргайдир,
Биров кириб келар рубоби билан,
Биров секин чалиб кўнгил найини,
Биров – кетмонию мироби билан.
Шарму ҳаё билан киргайдир биров,
Кўнгилда инсофи – ҳижоби билан.
Биров ёнгин бўлиб кирмоқчи бўлар,
Биров – салқин туну маҳтоби билан.
Биров гуноҳларин шунда тўккайдир,
Биров – яхшилиги, савоби билан.
Биров – калласию биров – танаси,
Биров – чойи билан, шароби билан.
Биров этикларин ечгайдир шунда,
Кетгай ялангоёқ, шитоби билан.
Биров жумбоқ бўлиб кирмишдир, қаранг,
Яшар устозларнинг хитоби билан.
Роҳат топайин деб киргайдир биров,
Биров эса кирар азоби билан.
Шеърият, укалар, ўзга дунёдир,
Кирманг бу дунёнинг ҳисоби билан.

2000

БИЗНИНГ ҲАЗАЛ

Бизнинг ғазални ёзмиш кўчалар,
Ойдин кечалар, хилват гўшалар.
Бизнинг ғазалнинг гоҳи гунчадай,
Гоҳи қушчадай тарзгинаси бор.

Бизнинг ғазалнинг ҳаммаси – ҳавас,
Баъзан майсадир, баъзан эса – хас.
Кафтингга олиб тикилсанг бир пас
Ялпиз тилидай баргинаси бор.

Баҳридан ўтдик қанча асалнинг,
Дарсидан ўтдик қанча гўзалнинг,
Хижолат бўлманг – бизнинг ғазалнинг
Яна бир дунё дарсинаси бор.

Гоҳи рақибдан, гоҳи ёрдан,
Гоҳи яхшию гоҳи ёмондан,
Гоҳи жаҳондан, гоҳи замондан
Унинг озгина арзгинаси бор.

Биз ёрдан кечсак, у ёр дегайдир,
Биз – беқарор, у қарор дегайдир,
Куз чоғимизни баҳор дегайдир,
Гоҳ шундай нозик таъбгинаси бор.

Бизнинг газал гоҳ асаларидек,
Гулми ва ё гул тиканларидек.
Ҳазрат Навоий айтганларидек:
Қофиясида айбгинаси бор.

Умид узилмас, барглар узилгай,
Гарчи ой-кунлар, йиллар чўзилгай,
Бир кун ёзилгай, албат ёзилгай
То бу кўнгилнинг дарзгинаси бор.

2001

ШЕЪРИЯТ

Бунчалар улугсан,
Оддий шеърият.
Сен илоҳийсан, биз
Моддий, шеърият.

Сен – муҳаббат кўшки,
Ишқнинг айвони.
Кўнгил билан руҳнинг
Мовий осмони.

Сен – безавол гулшан,
Мангу яшил боғ.
Қанча шоир ўтди
Юраклари доғ.

Улар олам юзин
Ҳайрон этдилар.
Кўнгил қони бирлан
Алвон этдилар.

Кўкларни тўлдирган
Оҳларга қуллуқ,
Навийни суйган
Шоҳларга қуллуқ.

Токи бу чаманзор
Гулдир, райҳондир,
Қанча Бобурларинг
Барги хазондир.

Куйди, куяверди —
Юлдузлар куйди.
Усмон Носир кетди,
Гул сўзлар куйди.

Яшаб юрибди-ку
Қанча ғалдорлар.
Кетди Шавкат Раҳмон,
Асқад Мухторлар.

Бир элнинг кўзини
Ёшлади кетди.
Муҳаммад Юсуф ҳам
Ташлади кетди.

Бу шеърни ёзмоққа
Бормади қўлим,
Эй сен, гўзал ҳаёт,
Эй гўзал ўлим!

Юлдузлардан келар
Дил уришлари.
Тингланг, бу дунёнинг
Сўзфурушлари:

Ким сўз деб нафсига
Нон берар фақат.
Ҳақиқий шоирлар
Жон берар фақат.

2001

УЗИЛГАН ТОРЛАР

Охунжон, Муҳриддин, Муҳаммад Юсуф,
Келдилар, кетдилар тарона тузиб.
Энди тўйларимда сизлар йўқсизлар,
Қандоқ яшай энди мен кўнгил узиб?

Юлдузлардан излар сизни кўзларим,
Юлдузларга кетган менинг дўстларим.
Манглайим урилар синиқ созларга,
Узилган торларга тегар юзларим.

Куйнинг ҳам насиба, ризқи бўлурми?
Куйни ҳам авжида қирқса бўлурми?
Ай сиз, булбулзабон, куйчи дўстларим,
Кўшиқ ҳам шунчалар қисқа бўлурми?

Севгим — осмонларга учган оқ каптар,
Сенинг қанотингга битайин хатлар.
Ногаҳон қарайман: булутлар ғужғон,
Ёмғирларда қолмиш бир шеърий дафтар.

Васлу ҳижронингга жон-жоним пайванд,
Ҳаёт, пардаларинг бунчалар баланд!
Гоҳо товуш етмас, гоҳо етмас сўз,
Етса, овозларга ташлайсан каманд.

Улар яшадилар ошиқлар янглиғ,
Кеча-кундуз очиқ эшиклар янглиғ.
Кўшиқлари қолди фарзандларидай,
Фарзандлари қолди кўшиқлар янглиғ.

Ул кун Фарғонадан кетолмай қолдим,
Узоқ ёлғиз кезиб, ўйларга толдим.
Охунжон, Муҳриддин, Муҳаммад Юсуф,
Қандоқ кетай энди мен кўнгил узиб?..

2002

БОТИР ЗОКИРОВНИНГ «РАЪНО»СИ

Тошканнинг манзилу маъвоси гўзал,
Олам чиройига даъвоси гўзал.
Эсдан чиқиб кетди қанча қўшиқлар,
Ботир Зокировнинг «Раъно»си гўзал.

Келиб кетди қанча куйчию ҳофиз,
Бирлари нонсизу бирлари номсиз.
Бир дардли, бир мунгли овози қолди,
Ботир Зокировнинг «Раъно»си қолди.

Севгининг суманбўй хаёлими бу?
Ёрнинг фироғи ё висолими бу?
Қўшиқда аҳд ила паймони қолди,
Ботир Зокировнинг армони қолди.

Насли Оврупони, ҳинду ё фаранг,
Энди бу нағмаю созларга қаранг.
Шулар ҳам ўзбекнинг лолаларими,
«Тошкент ироғи»нинг болаларими?

Айём шамоллари елаверади,
Бир нола бағримни тилаверади.
«Раъно»ни соғиниб, «Раъно»ни сўраб,
«Раъно»ни эшитгим келаверади.

Ел бўлиб келгандим — дил бўлиб кетгум,
Ёмғирдай келгандим — сел бўлиб кетгум.
Бошимда севгининг савдоси гўзал,
Ботир Зокировнинг «Раъно»си гўзал!

2001

ЎЗБЕКНИНГ «ЁР-ЁР»И

Ота уйнинг эшигидай эшик йўқ,
Оламни кез, Фарҳодингдай ошиқ йўқ.
Бу кеч тошу деворларинг сел бўлар,
Бу дунёда «Ёр-ёр»ингдай қўшиқ йўқ.

Ўстирганинг қизмиди ё гулмиди?
Қиз кўнглидан жаннатларга йўлмиди?
«Ёр-ёр»ингдан титроқ тушиб ойларга,
Қўшилишиб оқиб кетар сойларга.

Ҳеч юртда йўқ қайрилмақош янгалар,
Остонанга сочса тилло тангалар.
Ота эшик, қанча ифорларинг бор,
Қизинг билан кетар баҳорларинг бор.

Бу кеч тошу деворларинг сел бўлар,
Қанча нозик кўнгилчалар дил бўлар.
Не кечгайдир бундан кейин ҳолларинг?
Йиғлар бу кеч теракларинг, толларинг.

Бошинг узра нурли фалак айланар,
Осмон ўзи тутгай сенга ойналар.
Дуо энди отангдандир, халқдандир,
Қиз болага бахту толе Ҳақдандир.

Майли, етти иқлимларда тўй бўлсин,
Ҳар қарич ер ўлан бўлсин, куй бўлсин.
Оламни кез, бешигингдай бешик йўқ,
Бу дунёда «Ёр-ёр»ингдай қўшиқ йўқ.

2001

МАРСИЯ

Муҳаммад Юсуф...
Муҳаммад Юсуф...
Лабимда қолди
Таронам менинг.
Ҳавода қолди
Қўлим гул узиб.
Энди керакмас
Баҳонам менинг.

Бунчалар қалин
Дунёнинг пўсти.

Бугдойдай хоксор
Бир шоир ўсди.
Ногоҳ бир хабар
Тонгимни тўсди.
Титради олам,
Йиғлади онам:
— Боламнинг дўсти...
— Боламнинг дўсти...

Сенми, шеърият,
Сенми жон қадар.
Дилдаги сўнги
Томчи қон қадар.
Тупроқдай азиз
Ҳам осмон қадар.
Кўкни ўша кун
Қалдирғоч босди
Хоразмдан то
Андижон қадар.

Ҳаёт — гоҳ бир бахт,
Бир омадгача.
Ё мингта номард
Ё бир мардгача.
Тошкентдан токи
Марҳаматгача,
Кета кетгунча,
Қиёматгача —
Тераклар, толлар
Қолди бўй чўзиб,
Муҳаммад Юсуф...
Муҳаммад Юсуф...

Куйлари қолди
Тоғу тошида,
Ўйлари қолди
Ой-қуёшида,
Булоқ бошида,
Хирмон бошида,
Ўзбекнинг қора

Кўзу қошида.
Бир шоир кетди,
Бир шоир ўтди
Бобур ёшида,
Бобур ёшида.

Эй булбулларга
Куй – ғазал, Ватан.
Сен – абад Ватан,
Сен – азал Ватан.
Ким сендан юлди,
Ким – ўсал, Ватан.
Гул, асал Ватан,
Сен юксал, Ватан,
Сен юксал, Ватан,
Ўйлади боланг,
Куйлади боланг
Эй, гўзал Ватан!
Эй, гўзал Ватан!

Биз уни – ёшу –
Тупроққа қўйдик.
Тупроқни қошу
Қабоққа қўйдик.
Тушми, деб аввал
Рўёга йўйдик.
Ўзи суйган шу
Тупроққа қўйдик.
Сўнгги сабр бу,
Сўнгги сафар бу –
Кўпроққа қўйдик,
Кўпроққа қўйдик.

Чирқираб қўнмай
Маконларига –
Отадин ёдгор
Айвонларига,
Сингиллари ҳам
Райҳонларига.
Армонларига,
Ҳижронларига –

Қўшиб жўнатди
Руҳ, жонларига.
Олиб кетдилар
Қалдирғочлари
Осмонларига,
Осмонларига.

Айланар чархнинг
Чархпалаклари,
Алмашиб рангу
Камалаклари.
Қолди она уй
Сумалаклари,
Мажнунтолларнинг
Жамалаклари.
Нозима қолди,
Мадина қолди —
Капалаклари,
Ҳандалаклари.

Дўсту ёр йўли
Доим йироғдир.
Гоҳи дийдору
Гоҳи фироғдир.
Дилбандларига
Ватан қароғдир.
Чин фарзандлар ҳам
Ўчмас чироғдир.
Ҳозир ҳам балки
Жим ўйлаётир.
Юртига шаъну
Шавкатлар ёғдир,
Ё, қодир Оллоҳ,
Тупроқларига
Раҳматлар ёғдир,
Раҳматлар ёғдир.

2001, август

ТҮҮРТ СҮЗ

«Нега ерга қарайсан, Раъно?»
Бу сўзларда минг йиллик маъно.
Соф муҳаббат, покиза сиймо,
Нега ерга қарайсан, Раъно?

Ерга тегиб турган киприklar,
Иффат экиб турган киприklar,
Қодирийнинг армоними ё,
Нега ерга қарайсан, Раъно?

Назокатми, нозми, хижолат,
Малоҳат ё тилсиз ибодат?
Ўнг келмоқдан чўчиган рўё,
Нега ерга қарайсан, Раъно?

Сен — беозор, ҳуркак бир кийик,
Елканг узра рашк, риё кийиб,
Тишин қайрар жодугар дунё,
Нега ерга қарайсан, Раъно?

Армон қилар кейин бир миллат,
Сен — бир ибрат, гўзал бир миннат.
Минг йил шундоқ қолурсан танҳо,
Нега ерга қарайсан, Раъно?

Нега ерга қарайсан, Раъно,
Ишқ, вафонинг сўлмас баҳори?
Сен — ҳаёнинг мангу ёдгори,
Нега ерга қарайсан, Раъно?

2001

ЁДГОР ГУЛ

Бу ёруғ оламда бир гул туғилди,
Ўртаб тирикларнинг жону жисмини.
Боғда бор гулларнинг боши эгилди,
Ёдгора деб қўйдилар гул исмини.

О, ҳаёт,
Бир ширин кулчаларинг бор,
Бешиклардан чиққан қўлчаларинг бор.
Қатор қилгин энди сен бор гулингни,
Қабул қилиб олгин ёдгор гулингни.

Бу дунё аслида алвон рангли гул,
Ёдгора, Ёдгора, гўзал, мунгли гул.
Кимни кутиб ўсдинг гуллар аро зор?
Капалакларнинг ҳам оталари бор.

Сенинг хаёлингми тонгги шабнамлар,
Меҳрдан сўйлашса — кўзингда намлар.
Эй, сен тоза ифор,
Бокира, эй гул,
Севгию соғинчдан хотира, эй гул!

Бизлар ҳаммамиз ҳам гулга ўхшаймиз,
Гул сўйиб, гул сочиб, гуллар тўшаймиз.
Ҳаёт, муҳаббатдан кўйлак олиб бер,
Шу ёдгор гулингга бахту толе бер.

2001

МЕҲР

Гуллар тўкиб баҳор кетар сўрингиздан,
Эрта-индин ой ҳам кетар қирингиздан,
Нима фойда кўнгилдаги кирингиздан,
Меҳрингизни қизғанманг бир-бирингиздан.

Майсалар ҳам бир-бирига суйкалади,
Қаранг, ҳатто чумолилар тўй қилади.
Нечун ҳасад кўксингизда куй чалади?
Меҳрингизни қизғанманг бир-бирингиздан.

Бугун сизга оқ дастурхон тўшар ҳаёт,
Таронани тоғорага қўшар ҳаёт.
Ҳам сингил, ҳам ёрингизга ўхшар ҳаёт,
Меҳрингизни қизғанманг бир-бирингиздан.

Келолмагай энди ҳаргиз тупроқ ёриб,
Отангизнинг мазорлари бунча ғариб,
Онангизнинг изларини ўпинг бориб,
Меҳрингизни қизғанманг бир-бирингиздан.

Дунёнинг бу паллалари топилмайди,
Эшиклари тун-кун очик, ёпилмайди.
Меҳр кейин дўконларда сотилмайди,
Меҳрингизни қизғанманг бир-бирингиздан.

2001

• • •

Қора кўзли Гулпари,
Шунчалар суюкмисан?
Холанг сени эркалар,
Қизмисан, кийикмисан?

Ерга боқсанг, ер – қуёш,
Қирга боқсанг, қир – ойли.
Сен холангдан гўзалу
Холанг сендан чиройли.

Бир савдо бор, мен уни
Дилга ҳавола қилай.
Кўчангдаги толингга
Мен бориб нола қилай.

Қизғиш бўлар осмонлар,
Қизил — асли қиз ранги.
Кўчангдаги толдан ҳам
Холанг сени қизғанди.

Дардларимни ўйноқлаб
Ариқчалар куй қилар.
Қора кўзли Гулпари,
Холанг сени тўй қилар.

Нурга тўлар уйлару
Баланд-баланд айвонлар.
Мен севги деб кетгайман,
Юрагимда ҳижронлар.

1985

АДИБ СОБИР ГЕРМИЗИЙ ҒАЗАЛИГА МУҲАММАС

Бу кунлар беварорман, боиси – сен,
Балою дард ароман, боиси – сен,
Сени сендан сўрорман, боиси – сен,
Сочингдай беқарорман, боиси – сен,
Кўзингдай бадхуморман, боиси – сен.

Даҳр ёғинларин бошимга солғон,
Ки тан сув бирла оташ ичра қолғон,
Мени зулфинг залилу зор қилғон,
Замонамдек эурсан аҳди ёлғон,
Замонда хору зорман, боиси – сен.

Қаро мижгонларинг кўз сарҳадида,
Қаролик – қошларингнинг ҳар хатида,
Юзинг васфин ёзурлар дастхатида,
Юзинг васфи ҳисобсиз, ҳасратида
Ҳисобсиз ғамга ёрман, боиси – сен.

Туну кун ёра дил тошига кўксим,
Чидолмас кўҳна сирдошига кўксим,
Кўйиб найсонларим лошига кўксим,
Тўлибдур кўзларим ёшига кўксим,
Кўрарга бир хуморман, боиси – сен.

Яқомнинг бемаҳал бу чоки – сендан,
Бу дарднинг тарки ҳам тарёки – сендан.
Дилимнинг ўти сендан, хоки сендан,
Хабарсизликда мен ҳаттоки сендан
Хабарсиз бемадорман, боиси – сен.

1990 – 2002 й.

Қирлар ҳам бир иссиқ жойга айланиб,
Майсалар силкиниб гуллола бўлган.
Менинг соғинчларим чойга айланиб,
Онам қўлларида пиёла бўлган.

Қисмат супра ёйди, фалак қилди нон,
Бир зум тиним билмас кайвони осмон.
Қанча изтиробу қанча ғам, армон
Унинг хамирига зувола бўлган.

Бир кўнгил торида шунчалар тугун,
Ёр кезган гўшалар, кўчалар гулгун.
Қиқирлашиб юрган ғунчалар бугун
Зилола бўлган ё Ҳилола бўлган.

Фироқ-ла ёзилмиш севги тўплами,
Қайда бойчечаклар таққан кўклами?
Дарду ҳижронлари бари тўпланиб
Жисму жоним аро сулола бўлган.

Япроқларга кўчди кўзёшим менинг,
Ҳамон кўнглим билан талошим менинг,
Тошлардан-да қаттиқ бир бошим менинг
Дунё тошларига ҳавола бўлган.

2002

ГУЛ

Сув юзида оқ хаёлдай гул юзар,
Бу дунёнинг бир томони — сийму зар.
Кўнгиллардай жимирлайди бу сувлар,
Бу дунёда бир сезги бор — Нилуфар.

Ойга айтсам, ой сенга юз бўларми?
Гул ҳам шунча зору маъюс бўларми?
Бир лаҳзада баҳорим куз бўларми?
Сен — ўзга ёр, сен — кузги ёр, Нилуфар.

Юлдуз кўда юлдузига нур сотар,
Хаёлингдан бергил менга бир сатр.
Элга менинг кимлигимни кўрсатар,
Кўнгил деган бир кўзгу бор — Нилуфар.

Сенми дилнинг оқ ва нафис алами?
Ёлғиз гулнинг ҳаётда кўп ҳаками,
Муҳаббатнинг бўлмас ҳисоб рақами,
Бу дунёда бир севги бор — Нилуфар.

2002

ЭСКИ ТАШБЕҲ

Нола қилди най бўлиб қирқ йил қамиш,
Оҳларимдан, ёр, келиб қирққил қамиш.

Қирқ қамишдай қийма-қийма қирқ йилим,
Бир қамишимдир, ажаб, қирқ қилқамиш.

Бир кўнгилдан ер уза қирқ настанан,
Қирқ гиёҳ унгай яна қирқ хил қамиш.

Том қилғил бу қамишлардинки, кўр:
Ястанибдир йўлингга қирқ дил қамиш.

Сочларингни биз учун қирқ қилмадинг,
Сенда қоматлар қамишу бел — қамиш.

2002

ГИЛОСЛАБ

Тошкент гилосидай сенинг лабларинг.
Бундай неъмат битмиш ҳаёт боғинда,
Муҳаббат боли бу — самар чоғинда.
Шом чоғи, тун чоғи, саҳар чоғинда
Тошкент гилосидай сенинг лабларинг.

Назокат нуқтасин жим шивирлашиб,
Аста пичирлашиб, секин сирлашиб,

Қуш гилос яралмиш гўё бирлашиб,
Тошкент гилосидай сенинг лабларинг.

Титраб тегинсалар – сўзки, ярашгай,
Уларга сукут ҳам сезги ярашгай,
Бу лабларга фақат севги ярашгай,
Тошкент гилосидай сенинг лабларинг.

Кўнгил деганларин шулар жоними,
Ё ҳусн мулкининг шараф-шоними?
Мен орзу қилганим – гилос қоними?
Тошкент гилосидай сенинг лабларинг.

Дилни не ҳавою не рангдан узай?
Ҳижронга шувалган шевангдан узай.
О ҳаёт, шу асал мевангдан узай!
Тошкент гилосидай сенинг лабларинг.

Бир кун япроғимни узгайдир фалак,
Жоним олиб кетар самовий малак.
Шунда ҳам кўкларда ўйласам керак:
Тошкент гилосидай сенинг лабларинг.

2001

САҲАР ТУРМОҚ ЁКИ ШАБНАМ САЙЛИ

(Андрей Вознесенскийдан)

Бинафшалар, бўтакўзлар,
Капалаклар гулин излар.
Бир рангларга кўмилгаймиз,
Биз шабнамга чўмилгаймиз.

Тонг чоғи бу – кавсар ҳаво,
Асал ҳаво, ғазал ҳаво.
Тоза наво, тиниқ сафо,
Биз шабнамга чўмилгаймиз.

Салом бўлсин қўнғизларга,
Оромижон анғизларга.

Сиз чўмининг денгизларга,
Биз шабнамга чўмилгаймиз.

Сизда баланд кошоналар,
Ёмғир кўрмас тошоналар.
Биз — гулларга ҳамхоналар,
Биз шабнамга чўмилгаймиз.

Муҳаббат бир сайхон эрур,
Найсон эрур, найсон эрур,
Айвонимиз осмон эрур,
Биз шабнамга чўмилгаймиз.

Жимжимадор ҳовузингиз,
Кезар нозли товусингиз.
Ёқут сизнинг ҳовучингиз,
Биз шабнамга чўмилгаймиз.

Бир шом чўкар хотирларга,
Йиллар — ғадир-будирларга.
Сиз қатнайсиз дўхтирларга,
Биз шабнамга чўмилгаймиз.

Ҳозир сизга бари бирдай,
Ҳали бир кун, қариликда
Сиз ғамларга кўмилгайсиз.
Биз шабнамга чўмилгаймиз.

Биз дил очиб самоларга,
Гиёҳларга термулгаймиз.
Сиз чўмининг тиллоларга,
Биз шабнамга чўмилгаймиз.

2001

ҚИЗЛАР

Бунисининг исми Дилрабо,
Кўзлари кўк, қошлари қаро.
Қаро зулфлар остида холи
Фитна билан тугал можаро.

Бунисини дерлар Зилола,
Худди оқшомдаги ҳилол-а.
Гулбаданга қара, Гул бадан —
Бирлашмишдир гўё гул ва тан.

Лайлога боқ, қиличдай Лайло,
Қиз эмас бу, офат ё бало.
Қиёматнинг оловими бу?
Мажнунларнинг заволими бу?

Қайдан келмиш бу атлас ёнгин?
Раънога боқ — куйгину ёнгин.
Кокиллари ёйса Пайваста
Жонгинангдан умид уз аста.

Нозиккина турмиш Нодира,
Ғазаллардан гўё хотира.
Зебо боқар Моҳларойимдай,
Менинг тонгда тортган оҳимдай.

Нечун маъюс бу ой қизгина,
Сенга нима бўлди, Мадина?
Кийикмисан, гулми беозор?
Бу дунёнинг сайёдлари бор.

Муҳаббат-чи, бир қиз бўлибди,
Изларидан қирқ из бўлибди.
Нурга тўлиб кетгай қирқ сарой —
Бир жилмайса агар Гулчирой.

Ё, раб, кўнглим тугунларин еч,
Бунисини мақтамайман ҳеч.
Қизаргай ҳам қилгайдир ҳаё,
Бунисининг исми...

2001

ОҚ ЁҚАЛАР

Ишим тушди сенинг оппоқ ёқачангга,
Йил қанчага чўзилдию ой қанчага?
Фаслларни алмаштириб ранглар синди,
Мен йиғлаган майсаларга чанглар инди.

Талабалик йилларимдан қолган хаёл,
Сен бир ниҳол, нозиккина бир навниҳол.
Мен соғиндим, қанча ёзу қишим учди,
Сенинг оппоқ ёқачангга ишим тушди.

Ҳар тонг нафис капалакдай пайдо улар,
Бир кўрмасам, ўртанаман: қайда улар?
Ёқаларинг охир шайдо қилди мени,
Талабалар ичра гадо қилди мени.

Менинг тоза, оқ, муаттар япроқларим,
Оқ хаёлдай кечди дарсу сабоқларим.
Ёқаларинг қандай гўзал фунун бўлди,
Дорилфунун менга дорилжунун бўлди.

Фаслларга ранг алмашиб синди ранглар,
Мен йиғлаган варақларга инди чанглар.
Диллар кўрдим – мисли сувнинг лойқалари,
Кўнгилларга йўлиқдим – кир ёқалари.

Гилосларнинг гулларидай оқ муҳаббат,
Ёшлигимнинг тонгларидай пок муҳаббат,
Кўлдан фозим, қўлларимдан қушим учди,
Яна оппоқ ёқачангга ишим тушди.

2002

МУҲАББАТ КОШОНАСИ

Муҳаббатни ташлаб кетманг боғларга,
Эрмак бўлар, хор бўлар у зоғларга.

Азал гўзал нишонаси бир гулдир,
Муҳаббатнинг кошонаси кўнгилдир.

Марвариддай асраб юрса қиз уни,
Хазонларга ташлаб кетманг сиз уни.

Ҳаволардан танлаб Момо Ҳаволар
Юборгандир тонгда боди саболар.

Шабнамлардан олмиш рангу атрини,
Пайпоқларга тенг этмангиз қадрини.

Азал ифор эшиклари бор ҳаёт,
Асал, бедор бешиклари бор ҳаёт.

Диллар кейин етишмагай дилларга,
Муҳаббатни ташлаб кетманг йилларга.

Кўнгил шу деб кўз очур ҳам кўз юмур,
Бутун умр, бори умр, бир умр

Кўксингизда олиб ўтинг доғларни,
Муҳаббатга ташлаб кетинг боғларни.

2002

* * *

Инжа, нозик хол тушибдур
инжа бу лаб остида,
Тушмиш ул андиша айлаб
ўнг эмас, чап остида.

Ушбу холнинг ҳолатидин
сен менинг ҳолимни кур:
Қалб аро минг битта доғу
мингтаси қалб остида.

Қошу мижгонлардин ул
холнинг қатор жаллоди бор,
Охир ўлгумдир, ёронлар,
бу қатор саф остида.

Эл аро овоза бўлдим
холга мен кўнгил бериб,
Ўтгай умрим, қолгум энди
бир умр гап остида.

2002

* * *

Чарақлайди тун ичра юзлар,
Кулгулари шарқирайдилар.
О, бу қизлар,
Бу офат қизлар
Қиличлардай ярқирайдилар!

Камон қошлар,
Бу камон қошлар,
Тиғсиз, ўқсиз яралайдилар.
Жаллод кўзлар,
Қаттол қарашлар
Қиличлардай чарақлайдилар.

Суйган кўнгил – саодатлидир,
Султонга ҳам кулсин омадлар.
О, бунчалар назокатлидир
Қилич қўллар,
Қилич қоматлар!

Ўз дилимни кулдиролмаган
Мени – севгим ёди сўлдиар –
Ҳеч қандай дард ўлдиролмагай,
Қиличдаин қизлар ўлдиар.

2002

* * *

Сочларинг тун ичра
бир-бир сирлашиб,
Олдилар жону
жаҳоним бирлашиб.

Гоҳ қаро ёнғин бўлиб
ёйилдилар,
Гоҳи селу гоҳида
ёмғирлашиб.

Икки қумри – икки дил
тўр ичраким –

Титрашиб ҳам инграшиб,
потирлашиб.

Кўлларингга кўлларинг
бойландилар,
Зулфларингга зулфларинг
хотирлашиб.

Сен билан шундоқ
ўтойин дермано,
Сочларингдай бирлашиб
ҳам чирмашиб.

2002

* * *

Ақлу ҳушимни дилларга солдим,
Лочин қушимни кўлларга солдим.

Миндим оловдай ишқ арғумоқин,
Қирлардан оша чўлларга солдим.

Гоҳи фалак ҳам қилди карамлар,
Отимни чўлдан гулларга солдим.

Қайта яралдим ёр ишвасидан,
Ҳижрон уйини елларга солдим.

Бўйнимга олдим кокилларини,
Занжирларини кўлларга солдим.

Савдоларини бошимга тушган
Қилдан ҳам нозик белларга солдим.

Куй бўлди жоним, сув бўлди жоним,
Мен ўзни бундоқ селларга солдим.

Бундан қолар сўнг овозаларни
Изимдан сўйлар тилларга солдим.

Бошдин оёқ бир йўл бўлди умрим,
То бу кўнгилни йўлларга солдим.

2002

ОЙ ИЗИДАН

(халқона)

Ой бу кеч сайҳондадир,
Нур тўла хирмондадир.
Ойни бу кеч кўрмаган
Бир умр армондадир.

Оҳ, бунчалар тўлиндир,
Ўн тўрт кунлик келиндир.
Ой десам, эртакла йўқ,
На ҳуру филмондадир.

Қиз боради сой билан,
Челагида ой билан,
Қилиқлари, нозлари
Каклигу жайрондадир.

Қиз десам, ойча экан,
Балдоғи ёйча экан.
Қоматию сочлари
Жанжалу исёндадир.

Йил кечару ой кечар,
Сувингдан ким ой ичар?
Сенга етган кўнгилнинг
Савлати кўрғондадир.

Жамолингга Яратган
Тўлин ойни қаратган.
Ерда сарсон қанча кўз,
Қанча кўз осмондадир.

Оҳ, бу қандай ой, дилим?
Кўксимдаги сой дилим.
Вой дилим, вой-вой, дилим,
Тошкану Сурхондадир.

2001

Токи қўлларингда қўлим бор эди,
Менинг титраб турган гулим бор эди.

Тола-тола бўлиб кетарди дунё,
Ҳар тола сочингда дилим бор эди.

Ҳаваслар алдади сенинг кўнглингни,
Менинг эса сенга кўнглим бор эди.

Ҳеч эди бор йўллар, токи сен томон
Элтувчи биргина йўлим бор эди.

Ҳар лаҳза мангулик эди у пайтлар,
На қиёмат ва на ўлим бор эди.

1987

НЕГА?

Нега армон дедим, юракда
Яшолмаган армонларимни?
Нега китоб қилиб чиқардим
Ёзилмаган дostonларимни?

Нега кунларимга қўшдим мен
Яшамаган дақиқаларни?
Нега ерда дедим, ахтардим
Осмондаги ҳақиқатларни?

Ҳеч ким термаган-ку рақамларини,
Бу телефон чинқирар нечун?
Учмаган бу самолётларда
Нима учун мен кетдим учиб?

Нега мен ичмаган қасамлар
Кечалари мени қийнайди?
Тақдир сизга тош отар, нега
Менинг ойналарим синади?

1982

БУ ЙЎЛЛАРДА

Бу йўлларда бошим эгик,
Боши эгик гуллар, гуллар.
Охир туфроқ бўлдим сизга
Қўшилишиб йўллар, йўллар.
Мендан на бир баҳор қолди,
Мендан фақат ғубор қолди,
Билмам қайга элтар мени,
Қайга сочар еллар, еллар.

Қуёш ботар, шом чўкади,
Борлиқ чекар алам, алам.
Жудолиғларнинг тўридан
Тўқилган бу олам, олам.
Бу йўлларда севгим йўқдир,
Кезгим йўқдир, кезгим йўқдир,
Фақат уфқлар ортидан
Бир мунг келар: «Болам, болам...»

Бу йўлларда шундай кўйга
Тушдим наҳот ёна-ёна?
Кўнгил кўзгум қум бўлди-ку,
Ун бўлди-ку сина-сина.
Эсаверар шафқат билмай,
Эсар айём шамоллари,
Кўзингизга гардлар қўнса,
Ўшал менман она, она...

1992

КЎКСИМДАГИ ЗАНГОРЛАРИМ

(Ҳазрат Яссавийдан бир сатр)

Тонглар кетди, кунларимдан тонглар кетди,
Кетган тонглар йилларимни онлар этди.
Бир жонимни севгим юз минг жонлар этди.
Кўнглим, сенинг давлатингдан шонлар кетди.
Бу муттасил меҳнатларим битармукин,
«Кўксумдаги зангорларим кетармукин?»

Кўзёшимдан майса бўлган бўйроларим,
Шомларимда жимирлаган Зухроларим,
Кезган ерлар, адирларим, саҳроларим,
Эшигимга чайқалибон дайроларим.
Келса, бул ҳам фиғонимга етармукин,
Кўксумдаги зангорларим кетармукин?

Суйкансанг гар юз йил кўзу қошинг билан,
Уринсанг, ёр, юз йил қўлда тошинг билан,
Сўнгра силаб мижгонларинг, сочинг билан,
Яна юз йил ювиб ўтсанг ёшинг билан,
Тадбирларинг дардимга кор этармукин,
Кўксумдаги зангорларим кетармукин?

Уч минг йиллик чинор яна куртаклади,
Эрта-индин яшил куйга буркалади,
Оҳуларим – тоғларимнинг ҳуркаклари
Кечалари таним ҳидлаб суркалади,
Уларнинг ҳам дунёлари хатармукин,
Кўксумдаги зангорларим кетармукин?

Бу дунёда ёр изладим дилга лойиқ,
Бу дил энди елга лойиқ, селга лойиқ.
Нур таратган сочларини ёйиб-ёйиб,
Бошим узра йиғлаб турса минг малойиқ,
Аламларим булутлардай ўтармукин,
Кўксумдаги зангорларим кетармукин?

1990

ҚОР ЁҒДИ

Қор ёғдию оқланди буткул еру осмонлар,
Борлиқни қуршаб олди оқчопон посбонлар.

Қор ёғдию бу олам бир тунда майинлашди,
Битди гўё жисмида бори захму зиёнлар.

Бепоён бир эзгулик яралгандай, гўёки
Қолмагандай жаҳонда ичи қора, ёмонлар.

Дараларда оқ тошлар оқ кўйлар сурувидай,
Оқ қоялар, оқ тоғлар — оқ чакмонли чўпонлар.

Яссавий ҳикматлари ёғмин гўё кўклардан,
Ҳаммаёқда ёйилмиш оқ варақ, оқ девонлар.

Фақат бу ҳикматларнинг зимнига етмоқ керак:
Қайдан келур одамзот, яна кетур қаёнлар?

Қошлари камонларнинг зулфи, мижгонлари қор.
Баҳор қачон келади, эй қошлари камонлар?

Бутун борлиқ, бор олам илоҳий оқликка фарқ,
Бўлмагандай ҳеч қачон ҳеч хил даври замонлар.

1998

УЧ КЎЗА

(Хайёмона)

Бир кўзада — меҳнатларим, заҳматларим,
Бир кўзада — ғурбатларим, ҳасратларим.
Армонларим чайқаладир бир кўзада,
Ҳижронларим лойқалидир бир кўзада.
Энди менга май тўла кўза келтиринг,
Жом тўлдилинг, пиёла, коса тўлдилинг,
Сипқорайин, токи битсин заҳматларим,
Тамом бўлсин меҳнатларим, ҳасратларим.

2002

УХЛАЁТГАН ГЎДАК

Сен ҳозир уйқуда.
Кўраётирсан
Тушларнинг энг ширин, асалларини.
Балки шуълалардан қураётирсан
Бахту иқболингнинг қасрларини.
Сенга садқа бўлса арзир бу жаҳон,
Бахш этиб гулларнинг аслларини.
Уйғониб қарши ол,
Яша беармон
Умрингнинг энг гўзал фаслларини.

2001

ЁМҒИРЛАР ВА КЎЗЁШЛАР

Йилларга ҳам ёмғир ёғар,
Умримизга ўшар боғлар.
Ҳижрон бўлиб қолар тоғлар,
Дилларга ҳам ёмғир ёғар.

Баҳорийми, кузгимизми —
Биз излаймиз севгимизни.
Бу ёмғирлар раҳм қилмай
Ювиб кетар изимизни.

Ойларимиз сўлгин-сўлгин
Сингилларга айландилар.
Юзимиздан оққан селлар
Кўнгилларга айландилар.

Соғинч қоплар хонамизни,
Ўйлаб ёлғиз жонимизни,
Биз қолдириб кетгайдирмиз
Ёмғирларга онамизни.

Оқ бўйинли танноз дунё,
Ўйнар тилло занжирлари.
Кимни кутар ёмғирларда
Она уйнинг тандирлари?

Биз орзу ҳам армонларнинг
Ёқаларин кўтаргаймиз.
Толе бир кун ёр бўлса гар,
Ёмғирларда кўкаргаймиз.

2002

УМИД

Умидсиз юрма оламда,
умид омад кетургайдир,
Агарчи дўстларинг кетгай,
у ёнингда ўтургайдир.
Умид — кўксингдаги боланг,
умид — кўнглингдаги лоланг,

Агарчи ҳеч ишинг битмас,
умид бир кун битургайдир.
Тириклик кони заҳматдир,
ҳаётинг гул бўлар бир кун,
Умидим шулдир Оллоҳдан
умидингга етургайдир.

2001

* * *

Самарқанддай кўнглинг бўлса,
Хивадай қалбинг.
Кўксинг Оқсаройга салкам тенг бўлса.
Руҳингда Андижон боғлари балқиб,
Сурхон ерларидай бағринг кенг бўлса.
Тонгларинг – қадим Шош тонгидай қутлуғ,
Юрмасанг оламдан каму айродай.
Ўтсайдинг Сирдарё сингари улуғ,
Яшай билсанг эди Амударёдай.

2002

СОВҒА

Дунёнинг ярмиси – нур ва зиёдан,
Ярми – ёзув-чизув, ярмиси – ғавво.
Қалам келтирдингиз Ёпониядан,
Дедингиз: Бу мендан сизларга совға.

Олам мусофирлар билан бедордир,
Сайёҳлар ичра ҳам сиз мулло, ака.
Дунёнинг энг гўзал қисми дийдордир,
Дийдор қутлуғ бўлсин, Абдулло ака!

Бундай пайт кўргали дўсту ёрон ҳам
Ўғиллари келгай, қизлари келгай.
Сиздан, кучоқ очиб пешвоз олган дам
Япон ёмғирларин ислари келгай.

Биз-чи, биз қаламни чўнтакка урдик,
Гўё бўй қўшилди қад, бўйимизга.

Олис эллар ҳақда суҳбатлар қурдик,
Сўнгра тарқаб кетдик уй-уйимизга.

Шоирлик нимадир?
Дард билан ҳижрон.
Қалам ҳам бир нени илғаса керак.
Биз ухлаб қолганда, тунлари пинҳон
Билдирмай японча йиғласа керак.

2003

ЭЛЛИКҚАЛЪА ТАШБЕҲЛАРИ

Неъматулла отага

Азиз бўлди бу тупроқ ҳам —
 дилимдан саҳфалар кўмдим,
Саҳифа сингари саҳросида ҳам
 қалъалар кўрдим.

Куюк хатлар каби мозийси
 узра қарғалар кўрдим,
Ҳазин бир лоласи маъвосида ҳам
 қалъалар кўрдим.

Ҳилолидан фалак дарвозасида
 ҳалқалар кўрдим,
Унинг Ерга яқин Зухросида ҳам
 қалъалар кўрдим.

Тилимга Ақчақўлнинг мавжларидан
 лаҳжалар сўрдим,
Сополининг синиқ имлосида ҳам
 қалъалар кўрдим.

Кўзим юмдим, азим дарё аро
 Вақт сингари чўмдим,
Бугун ҳам Эртанинг маъносида ҳам
 қалъалар кўрдим.

Куёшли қалъалардай қалбларин
қошида ўй сурдим,
Азиз инсонларин сиймосида ҳам
қалъалар кўрдим.

2003

* * *

Ҳазрати Хизрдай оппоқ булутлар
Нигоҳбоним, диёр, кундуз ҳам тунда.
Бу тупроқда ўтган барча улуғлар
Азиз тупроқ бўлиб ястанмиш шунда.

Авайлаб сўйлатсанг хазон баргини,
Етти иқлимларга ривоят бергай.
Дил кўзига суртсанг тупроқ гардини
Юз минг дил аҳлидан ҳикоят бергай.

Гарчи фалак чархи мақбаралардан
Нақшлар кеткизган, ранглар кеткизган.
Кўнгли ҳам, жисми ҳам садпоралардан
Занги оталари занглар кеткизган.

Минг йиллик каломлар тўкилар тунда
Чинор шохларидан — чироқ қўйгандай.
Энг етук шеъринг ҳам туюлар шунда
Онанинг юзига оёқ қўйгандай.

2002

БАҲОР СУРҲОНДАН БОШЛАНАР

Оламда соғинчлар
Нақадар бисёр,
Ҳар бир соғинчнинг ҳам
Ўз ранг, туси бор.
Ҳар йил «Ахборот»да
Бир хабар такрор:
«Бодомлар гуллади —
Сурхонда баҳор».

Ҳар йил қиш ўртаси,
Ҳар шому саҳар,
Мен хабар кутгайман
Сурхондан – хабар.
Бир дамим минг йиллик
Сабрлар бўлгай,
Кунларим зер ила
Забарлар бўлгай.

О, ҳаёт! Мен сенга
Тармашганим рост.
Сен билан рангу бўй
Талашганим рост.
Сенинг бор айрилиқ,
Ҳасратларингни
Битта бойчечакка
Алмашганим рост.

Оламда ғамлар бор
Ниҳояси йўқ.
Қанча дард, аламнинг
Ҳикояси йўқ.
Билинтирмайгина,
Аста, беозор,
Ажиб якун ясар
Барига баҳор.

Бу тонг Бойсундаги
Тоғлардан эниб,
Бир ел бир севинчни
Еткизди келиб.
Кеч пайт «Ахборот»да
Шу бўлди такрор:
«Сурхонда бодомлар
Гуллади. Баҳор».

О, баҳор! Мен сени
Кутганларим рост.
Йўлингга кўз тикиб
Ўтганларим рост.

Дилни сувлар қилиб,
Дилни сел қилиб,
Яна ўз ичимга
Ютганларим рост.

Бу кеч шамоллар ҳам
Эрка, хуркаклар.
Бу кеч қаламларим
Ёзгай қуртаклар.
Менинг соғинчларим
Гуллаган диёр –
Онам айвонидан
Келдингми, баҳор?

Бир тандир хизмати
Бутун элга тан.
Бир ноннинг тафтида
Қанчалар Ватан.
Бир сингил дийдори
Гул янглиғ тансиқ,
Бир юрт муҳаббати
Қуёшдай иссиқ.

Йигитлигин қўмсаб
Боботоғим ҳам,
Кўкармиш, ёшармиш
Бобо боғим ҳам.
Майсаларин силаб,
Бермайин озор,
Отамнинг бошидан
Келдингми, баҳор?

Келдингми ул ёғоч
Сўриларимдан,
Қумрилар севишган
Мўриларимдан?
Унда зуволалар
Тутгай супралар,
Офтобга чиққайлар
Барча кўрпалар.

Чимилдиқдан чиққан
Келинчак янглиғ,
Бир кунлар бошланар
Ифорлиғ, ранглиғ.
Эсганда муаттар
Боди саболар,
Ер ҳам кўкка қилгай
Нозу иболар.

Мен бу кеч кўнглимни
Торлар айладим.
Бир чечак васлида
Зорлар айладим.
Баҳорим – умидим,
Зори жонимсан,
Сен – менинг дилдорим,
Ёри жонимсан.

Ирмоқдаги сув ҳам,
Қадрига етсанг –
Етгайдир бир юртни
Гар обод этсанг.
Озурда жонлар бор,
Зор кўнгиллар бор,
Обод айлагайсан
Энг аввал, баҳор.

Заҳматлар сунбулу
Суманлар бўлгай.
Фарзандлар соҳиби
Чаманлар бўлгай.
Азиз элдошларим,
Сизнинг соғинчлар
Менинг кўкрагимда
Ватанлар бўлгай.

Тошкент осмонида
Ажиб тугёнлар:
Етиб келмиш бу кеч
Абри найсонлар.

Келинг, ёмғирларим,
Қалдирғочларим,
Бағримда очикдир
Барча айвонлар.

Мен бу кеч руҳимни
Зангор айладим.
Сен бирлан умримни
Рангзор айладим.
Менинг йўлларимга
Зору интизор
Зангор қирларимдан
Келдингми, баҳор?

О, ҳаёт! Мен сенга
Тармашганим рост.
Сен билан рангу бўй
Талашганим рост.
Сенинг бор айрилиқ,
Ҳасратларингни
Битта бинафшага
Алмашганим рост.

* * *

Минг йиллик ҳадислар
Гуллаган диёр.
Ҳикмат келтиргайсан
Энг аввал, баҳор.
Яъни, инсон умрин
Бори ҳикматин:
Эзгулик қийматин,
Умр зийнатин.

Дунё – бир томони
Ёнгинга тўла,
Бир томони меҳру
Соғинчга тўла.
Нур ўйнар ўтларнинг
Киприкларида,
Ел кезар Ҳайратон
Кўприкларида.

Ҳирот ёқларга ҳам
Ўтдингми, баҳор?
Кўкдан раҳматларинг
Тўкдингми, баҳор —
Навой бобомнинг
Мозорларига,
Мозорлари чеккан
Озорларига?

Мангулик сорига
Айлаган сафар,
Мирзо Бобурдан ҳам
Олдингми хабар?
О, баҳор, бу дунё
Сотилган дунё,
Шоҳу султонларим
Сочилган дунё.

Мен бу кеч бир азиз
Онларга қайтай,
Шомлардан сўз сўраб,
Тонгларга қайтай.
Ковак ёғочлардай
Яшаб, оламда
Бир бор гулламаган
Жонларга айтай:

Ўтмаса кўкларнинг
Чақинларидай,
Ўшал чақинларнинг
Ёлқинларидай,
Умрин нечун яшар,
Нечун, одамзот?
Унинг ҳаётидан
Унга не мурад?

Чўпонлар ўй суриб
Олгунча мудроқ,
Таёғи кўкариб
Кетгувчи тупроқ,

Наҳот тупроқчалик
Эмас одамзот?

Тақир чўлларни ҳам
Айладинг бедор,
Бизга ўргатгани
Келдингни, баҳор?
Шўртан тупроғининг
Ёлқинларида
Сенинг хосиятинг,
Хислатларинг бор.

Кеча Самарқандда
Сочиб ифорлар,
Зангор гумбазлардан
Ювдинг ғуборлар.
Эртан бўй таратиб
Андижонларга,
Атлас кийгизурсан
Марғилонларга.

Гулбаданбегимдай
Безангай ҳаёт,
Бир нурлар қўйнида
Исингай ҳаёт.
Бу гулшан диёрим
Гулхона бўлгай,
Мендай шоирларинг
Девона бўлгай.

Майсажон, ай, тонгги
Табрикларингдан!
Ётиблар ўпайин
Киприкларингдан.
О, юртим! Оламга,
Рўйи заминга
Фақат баҳор ўтгай
Кўприкларингдан.

Нечун биз дунёда
 Ор-номус деймиз?
 Нечун мақсадларга
 Дил фонус деймиз?
 Нечун «Ватан» бизда
 Энг қутлуғ калом,
 Темур деб қўйгаймиз
 Фарзандларга ном?

Ҳар бир гўдак бунда
 Султон, улуғдек,
 Юлдузларга боқар
 Юз минг Улуғбек.
 Бағринг тўла сенинг
 Дарду оҳ, жаҳон.
 Қара, ўсар бунда
 Қанча Шоҳжаҳон.

Нечун бу тупроқда
 Ҳар бир лола – шеър?
 Юз минг боладан сўр,
 Бари – Алишер.
 Сўнмас гурур, шондан
 Бериб хабарлар,
 Ўсиб улгаймоқда
 Қанча Бобурлар.

Кеча Қаршидан бир
 Полвонча келди,
 Ўзи тўққиздаю
 Осмонча келди.
 Исми ҳам Алпомиш,
 Кўкраги – баланд,
 Улғайсам оламни
 Енгаман, дейди.

О, ҳаёт! Мен сенга
 Тармашганим рост.
 Сен билан рангу бўй
 Талашганим рост.

Сенинг бор айрилиқ,
Ҳасратларингни
Битта гул бешикка
Алмашганим рост.

Осондир Ватан деб
Фарёд айламоқ,
Гап сотиб шаънини
Барбод айламоқ.
Лекин улуғ ишдир —
Ташвишин торта,
Ватанда Ватанни
Обод айламоқ.

Эҳ-ҳе, ҳали қанча
Туғёнлар керак!
Қанча пок туйғулар,
Илҳомлар керак.
Қанчалар шерюрак
Темурхонлару
Қанча арслонюрак
Исломллар керак!

Нечун биз дунёда
Ор-номус деймиз?
Нечун мақсадларга
Дил фонус деймиз?
Баҳордай сертошқин,
Баҳордай озод
Яшаб ўтмаса гар,
Нечун одамзот?

Бу элнинг кўксига
Саболар келгай,
Имом Термизийдан
Дуолар келгай.
Эрта қуёш ўзи
Ерларга тушиб,
Сен учун ризқ эккай,
Насиба эккай.

Бу кеч ҳаволарда
Дийдор иси бор.
Бу кеч умидларим
Барг ёзар такрор.
Менинг соғинчларим
Гуллаган диёр –
Онам айвонидан
Келдингми, баҳор?

О, ҳаёт! Мен сенга
Тармашганим рост.
Сен билан рангу буй
Талашганим рост.
Сенинг бор айрилиқ,
Ҳасратларингни
Битта қалдиригочга
Алмашганим рост.

2002

ВАТАННИ АНГЛАШ

Шабнам-шабнам тонгларда
 жайронларга айланган,
Онанг сувлар селганда
 райҳонларга айланган,
Бир кечада соғинчинг
 осмонларга айланган,
Соғинчларингдай зангор
 осмонлари Ватандир.

Дерлар хусну малоҳат
 вафо қилмас, арир у.
Сен ёр десанг, тушдаги
 Лайлоларга арзир у,
Ҳарирдан ҳам ҳариру
 паридан ҳам парирў,
Сойларга соя солган
 мижгонлари Ватандир.

Бешикларда ўйнаган
 оппоқ-оппоқ қўлчалар,
Кўзмунчоққа сўйлаган
 кўзмунчоқдай кўзчалар,
Очилган гул-ғунчалар,
 қанду асал кулчалар,
Момоларинг тўй қилган
 айвонлари Ватандир.

Отанг солган уйлар бу —
 синчлари — бардошларга,
Токлари ўхшаб кетар
 мўйсафид элдошларга,
Томлар узра чўзилиб
 кўклар, ой, қуёшларга
Узум узатиб турган
 нарвонлари Ватандир.

Бир йигитга оламда
 ҳам ёру ҳам ор керак,
Номуси баланд эрга
 на сўз, на гуфтор керак,
Фарзандлари улғайса
 шерюрак, арслонюрак,
Элнинг ҳар они, даври
 давронлари Ватандир.

Оллоҳ ўзи бугдойинг —
 тиллоларга еткизгай,
Қабоғингнинг остидан
 балоларни кеткизгай.
Оқсарою Кўксарой
 дунёларга еткизгай,
Ор-номусдан яралган
 қўрғонлари Ватандир.

2002

ЭЙ ИНСОН!

Зоҳирингни танимоқда бош, юз, қўл ва фут ва гўштдин ўзгани танимассен. Ботининг аҳволидин мунчалик билурсенким, вақтики оч бўлсанг нон ерсен. Ва ташна бўлсанг сув ичарсен. Вақтики, ғазабинг келса бир кишига иззо берурсен. Ва шаҳват голиб келса хотун олурсен. Ва ҳама чаҳорпо ва ҳайвонлар бу ишларда сенинг бирла баробардурлар. Бас, сенга лозимдурки, ҳақиқатингни талаб қилғайсен, узаслинг не нимарсадур ва не ердин келибсен ва не ерга боргунгдур? Бу олам манзилгоҳига нима ишга келибсен ва сени нима учун офарида қилибдур? Саодатинг не ишдадур?

Абу Ҳомид Ғаззоли

* * *

Бир замонлар бу жаҳон Намруд эди,
Ақли одам унда ҳам маҳдуд эди.
Ул на эрди исми бору ўзи йўқ,
Исми йўқ эрди вале мавжуд эди?

* * *

Сени бор этди нечун, бир ўйлагил,
Номдор этди нечун, бир ўйлагил.
Ўтни Иброҳим Халилга ул замон
Лолазор этди нечун, бир ўйлагил.

* * *

Келдинг оламга, бу олам сеники,
Икки-уч кун тўю байрам сеники.
Ғофил ўтма бу узун навбат аро,
Токи навбат сеники, дам сеники.

* * *

Бу жаҳонга келдингу кетмак керак,
Тавфу тоат этагин тутмак керак.
Лаҳзалик елу насимдур бу жаҳон,
Сендин ўтмасдин бурун ўтмак керак.

* * *

Йиғладингми уйкуда, обод бўл!
Лек ҳар дам гарқи фикру ёд бўл.
Сен бу дунё уйқуси-чун йиғлагил,
Охират бедорида то шод бўл.

* * *

Сен яшарсан, ўз гаминг, кўйинг учун,
Гоҳи қасқонинг, гоҳи қўйинг учун.
Зўр юмуш-чун Ҳақ яратмишди сени,
Сени пайдо қилмади ўйин учун.

* * *

Сен гулу гулғунчанинг аксидасан,
Ҳар зиё, ҳар шуъланинг рақсидасан.
Тўкису аслу тугал, эй, беҳабар,
Не яратган бўлса, сен аслидасан.

* * *

Уч дарахтнинг соясидир бу жаҳон,
Уч дарахтнинг соясин ўтмай у ён,
Қай томондин келганигни англагил,
Англагил ҳам кетмагингни қай томон.

* * *

Сен бу дунёнинг қилу қолина боқ,
Ҳам ўтар ону маҳу солина боқ.
Асли ҳолингни агар билмоқ эсанг,
Жар лабинда хору хас ҳолина боқ.

* * *

Нафсинга аввал низолар истагил,
Ҳар кунингга сўнг ризолар истагил.
Истама қасрингга олтин поялар,
Тавбадин синмас асолар истагил.

* * *

Ўтди умринг, ўтди гул фаслинг сенинг,
Тинмади ҳаргиз талош, баҳсинг сенинг.
Гарчи инсонсан шаклда, лек ҳамон
Чўчкаю тўнғиз эрур нафсинг сенинг.

* * *

Кўнглинга дунё кирибдир ел каби,
Бунча бисёрдур ҳавою матлаби.
Худдики минг йил яшарсан, аслида
Ҳар қадам қўйган еринг жарнинг лаби.

* * *

Нафс не сўрса билурсан ўздин,
Завқу шавқ айлаб тўлурсан ўздин.
Ўйладингми, қасри бунёдинг надир,
Сен қачон фони бўлурсан ўздин?

* * *

Бунчалар кибру ҳаволар ичрасен,
Нафс саҳнида сафолар ичрасен.
Бир танинг ичра ҳазор ҳою ҳавас,
Бир тан ичра минг балолар ичрасен.

* * *

Сен ибодатлар саҳарлар айлагил,
Дилни йўқликдан хабарлар айлагил.
Сен ўтарсен бир куни, ўтмай бурун
Ҳар даму ҳар он сафарлар айлагил.

* * *

Сен аёну ноаён кетмоқдасан,
Пурзиёну пургумон кетмоқдасан.
Қанчалар «сен» бор сен ичра, сен билан
Сен қаёну, сен қаён кетмоқдасан?

* * *

Сенга ҳиммат этди, ҳиммат бирла кет,
Ҳамда иззат этди, иззат бирла кет.
Бир танангдин бош-оёқ Парвардигор
Бунча ҳикмат этди, ҳикмат бирла кет.

* * *

Не саодат, касби ҳиммат этса дил,
Ўзни ҳикмат, кўзни ҳикмат этса дил.
Бир умр ҳою ҳавасдин юз буриб,
Бир умр Оллоҳга хизмат этса дил.

* * *

Ўтди, яксон бўлди неча олами,
Сен ҳамон «Мен» деб турибсан, одами.
Бошинг узра зўр хатар бор, беҳабар,
Тутсанг арзир то қиёмат мотами.

* * *

Сендин аввал ҳам ҳама тўп-тўп эди,
Сўнг миғиб кетганлари тўрт чўп эди.
Олам аҳли бунча бадкирдор нечун?
Сендин аввал ҳам гуноҳкор кўп эди.

* * *

Ул гадой, ул жумла отдорлар қани?
Ул унутқан ҳам у ёддорлар қани?
Қайга кетди покиза гуфторлар,
Ҳам Фаридиддин Атторлар қани?

* * *

Гоҳида шоду гаҳи пурғам эдинг,
Гоҳида пайдо, гаҳи мубҳам эдинг.
Даҳр аро чексиз талошдинг, аслида
Майса миғғонида бир шабнам эдинг.

* * *

Ушбу дунё ялтироқ олтин эрур,
Сон-саноксиз эри бор хотин эрур.
Қанчалар эрни қаро ер қилди у,
Сени ҳам бир кун бориб додинг берур.

* * *

Ақлу иймондин нечун қир қилмадинг,
Ўзни ўзлик юртида ер қилмадинг?
Бу жаҳоннинг молидан қирқиб, қийиб,
Қирққа кирдинг, то ҳануз қирқилмадинг.

* * *

Ўнгина зар, тушларинга зар кирур,
Пояйи қасринг, уйинг ҳам зар эрур.
Бу жаҳон бозорида зўрман дема,
Катта бозоринг сенинг Маҳшар эрур.

* * *

Тилларингга сўз келмас Ул куни,
Ёнинга бир дўст келмас Ул куни.
Кўзларингда гар букун бордир тамаъ,
Юзларингда пўст бўлмас Ул куни.

* * *

Сабру иймон мисли бошу тан эрур,
Бул икови бир бутун, яктан эрур.
Кимдаким йўқдир сабр, иймони йўқ,
Кимдаким бош бўлмаса, тан на қилур?

* * *

Ўзни фикрат қаърига урдингми ҳеч,
Юз юварда ўйлабон кўрдингми ҳеч:
Қўлу юз кири кетар, кўнгил кирин
Тавбалар сели била ювдингми ҳеч?

* * *

Сен учун бир лаҳза у кўз юммади,
Ўзни не ранжу аламга кўммади.
Аслида сен йиғлашинг эрди керак,
Бунча кўп кулдинг, Муҳаммад уммати?!

* * *

Ранги рўйинг бунчалар сўлмас эди,
Қилмишинг минг бир варақ бўлмас эди.
Ҳақни билсайдинг ҳақингни истамай,
Ҳақдин ўзга сенга ҳақ бўлмас эди.

* * *

Хоклари гар майсазордирлар сенга,
Сўзламаслар, лек ёрдирлар сенга.
Эзгу ишлардин аларга озиқ ол,
Қабр аҳли интизордирлар сенга.

* * *

Фунчайи бўстонлари сўлган дема,
Кўзларига хору хас тўлган дема.
Ҳақ йўлида кимки ўтди – барҳаёт,
Ҳеч қачон ўлган дема, ўлган дема!

* * *

Сени бори кўзёшинг шабнам эрур,
Бори навҳанг бор-йўғи бир нам эрур,
Сенга юкланган юмуш-чун, одами,
То қиёмат йиғласанг ҳам кам эрур.

* * *

Эллигингда элагингни кўтариб,
Ўйладингми лол бўлиб ҳам кўкариб:
Елдай ўтмиш кунларингнинг қанчаси,
Қолгани қолгайми сени қутқариб?

* * *

Бу жаҳон беш кечалик айвон эрур,
Қанчалар кас ул аро сарсон эрур.
Бир ҳадисдир асли айвон маъниси,
Одамизод топмай андармон эрур.

* * *

Гоҳ уёлиб, гоҳ уёлмай кетдилар,
Оқибат бир сўз деёлмай кетдилар.
Охират қасри учун куйгилки сен,
Қаср қурганлар куёлмай кетдилар.

* * *

Айладингми таҳқиқ ҳеч дил мулкини,
Зийнату зимну камолу кўркини?
Ул малойик мулки эрди, сен нечун
Молу дунё бирла тўлдирдинг уни?

* * *

Бу даҳрдин тез кеторинг билмадинг,
Ҳам кетиб қайга еторинг билмадинг.
Бунча кенг солдинг гуноҳлар кўпригин,
Қил уза бир кун ўторинг билмадинг.

* * *

Кўзни асра, кўзни беркит, кўзни ёп,
Кўзни ёпгил, ўз ўз ичингдан Ўзни топ.
То ажал илкис сени ёпмай туриб,
Чора-тадбиринг кўриб, сен ўзни ёп.

* * *

Руҳ билан жисмингни бир зум ўйлагил:
Жисм тулпордир, руҳинг тулпорда бил.
Токи бул тулпор санинг остингладир,
Фикр қилғил, фикр қилғил, фикр қил.

* * *

Илм амал бирла бўлур тенг бирла у,
Бўлмаса тенгдир қуруқ енг бирла у.
Ушбу дунёдин эмасдир хуш амал,
То қиёмат кетгуси сен бирла у.

* * *

Хуш таом қилғил сабр-тоқатни сен,
Ухлагил кам, кам егил овқатни сен.
Ҳам ибодатдин руҳингга сув қуйиб,
Дилни ғусли айлагил тоатни сен.

* * *

Сенга токи роҳу манзил берди Ҳақ,
Умр берди, жоҳу махфил берди Ҳақ.
Дил йўлида ранжу озор истаким,
Сенга бундоқ гавҳари дил берди Ҳақ.

* * *

Сен бадан илмидин ҳеч огоҳмисан?
Қора невчун қошу соч, огоҳмисан?
Ўйладингни, лабларинг олдир нечун?
Недур асли таш ва ич, огоҳмисан?

* * *

Сен азалдирсан азал ўрнинг билан,
Ўйламассан ҳеч қачон қорнинг билан.
Кўз билан кўрмассан ҳеч овозни,
Тингламассан рангни ҳеч бурнинг билан.

* * *

Қайга кетди дилпазир, дилбандлар,
Сўзу гуфтори асал ҳам қандлар?
Не насиҳат эрди айём ўтиши,
Сен ўзингга айладингни пандлар?

* * *

Эй, риёзат равзанидин беназар,
Эй, кўнгил дарсида бе зеру забар.
Эй, ўзи ўзига душман, эй бало,
Эй, муножот лаззатидин беҳабар!

* * *

Токи қалбинг ичра йўл қилди ҳасад,
Бори ўнг йўлингни сўл қилди ҳасад.
Яхшилиқлар гулшанин жисминг аро
Куйдириб кул қилди, кул қилди ҳасад.

* * *

Ўтгуси оқу қора рўзу шаби,
Умр — бир дарс, бир синовлар мактаби.
Сен фикр қил, сен жадал қил, сен ўқи,
Ҳар намозингни видолашган каби.

* * *

Дил бу оламдин эмасдир, они бил,
Ушбу оламнинг ғариб меҳмони дил.
Лашкар эрса жумла аъзою танинг,
Жумла аъзою танинг султони дил.

* * *

Дил эрур подшоҳ, дил султон эрур,
Ақл бул шоҳга вазир ҳар он эрур.
Қаҳру шаҳватга асир бўлса вазир,
Хор бўлур шоҳ, мулки тан вайрон эрур.

* * *

Ҳар лаган, ҳар коса ой бўлмас нечун?
Тош ва ёким тўнка сой бўлмас нечун?
Етти қат ер, етти қатлам осмон
Писта пўчоғига жой бўлмас нечун?

* * *

Уйқудин қай дил саросар бўлгуси —
Ул ўлим бирлан баробар бўлгуси.
Дилни уйғот, ўзни уйғот уйқудин,
Уйқу ўлимга биродар бўлгуси.

* * *

Дилни беркит, дилни дил қаърига соч,
Дилга дилнинг қаърида ўзини оч —
Ким, риёзат тешаси бирлан қазиб,
Маърифатнинг чашмасин кўзини оч.

* * *

Қанча шамлар ўчдилар, хушёр бўл,
Ою дамлар кечдилар, хушёр бўл.
Бу жаҳон — уч кечалик карвонсарой,
Карвонлар кўчдилар, хушёр бўл.

1996

МУНДАРИЖА

Сўз йўли	3
Соғинч торлари	4
Ватан десам	5
Наврўzona	6
Севинч	7
Дилбандлар	7
Асрбек	8
Бу – сенинг уйингдир	8
Инсон	10
«Менинг шеърим нима?»	11
Сурхоннинг қантақ ўриги	12
Туғилган ер	13
Қирқ баҳор ривояти	14
Айвондаги мусича	15
Навоий туғилган кун	15
То Навоий бор	16
Навоийни ўқиш	17
Тарих	18
Она юрт	19
Дехқон мадҳияси	20
Шам	21
Уйғок йўллар	22
Чумолига ҳазил	22
Кўплардан қолган ковуш	23
Талабалик – очлик даврим	25
Шеърятга кириш	27
Бизнинг ғазал	27
Шеърят	28
Узилган торлар	30
Ботир Зокировнинг «Раъно»си	31
Ўзбекнинг «Ёр-ёр»и	31
Марсия	32
Тўрт сўз	36
Ёдгор гул	36
Меҳр	37
«Қора кўзли Гулпари»	38
Адиб Собир Термизий ғазалига мухаммас	39
«Қирлар ҳам бир иссиқ»	40

Гул	40
Эски ташбеҳ	41
Гилослаб	41
Саҳар турмоқ ёки шабнам сайли (<i>А. Вознесенскийдан</i>)	42
Қизлар	43
Оқ ёқалар	45
Муҳаббат кошонаси	45
«Инжа, нозик хол...»	46
«Чарақлайди тун ичра юзлар»	47
«Сочларинг...»	47
«Ақлу хушимни...»	48
Ой изидан	49
«Токи қулларингда...»	50
Нега?	50
Бу йўлларда	51
Кўксимдаги зангорларим	51
Қор ёғди	52
Уч кўза	53
Ухлаётган гўдак	53
Ёмғирлар ва кўзёшлар	54
Умид	54
«Самарқанддай кўнглинг...»	55
Совға	55
Эллиқалъа ташбеҳлари	56
«Ҳазрати Хизрдай...»	57
Баҳор Сурхондан бошланар	57
Ватанни англаш	66
Эй инсон!	68

Адабий-бадиий нашр

СИРОЖИДДИН САЙИД
КЎКСИМДАГИ ЗАНГОРЛАРИМ

Шеърлар

Тошкент «Маънавият» 2004

Муҳаррир *Ш. Илҳомбекова*
Мусаввир *У. Солиҳов*
Тех. муҳаррир *Т. Золотилова*
Мусаҳҳиҳ *Ҳ. Зокирова*

Теришга 28.04.2004 й.да берилди. Босишга 06.09.2004 й.да рухсат этилди.
Бичими 84x108 1/16. Таймс гарнитураси. Офсет босма усулида босилди.
Шартли б.т. 4,2. Шартли кр.-отт. 4,62. Нашр т. 3,24. 5000 нусха. Буюртма
№ А-5885. Нархи шартнома асосида.

«Маънавият» нашриёти. Тошкент, Буюк Турон, 41-уй. Шартнома 10-04.

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг «Ўзбекистон» нашриёт-
матбаа ижодий уйида чоп этилди. 700129. Тошкент, Навоий кўчаси, 30-уй.
2004.

С 22

Сайид, Сирожиддин.

Куксимдаги зангорларим: Шеърлар.—Т.:
«Маънавият», 2004. — 80 б.

ББК 84(5У)6-5